

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:38
sssjournal.com

pp.3460-3470
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 16/04/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 17/07/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 17.07.2019

İBRAHİM ALKAN'IN ŞİİRLERİNDE ALIŞILMAMIŞ BAĞDAŞTIRMALAR

UNCONVENTIONAL ASSOCIATIONS IN İBRAHİM ALKAN'S POEMS

Yüksek Lisans Öğrencisi, Beyza TÜRKKOLU

Gazi Üniversitesi, Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1575>

Reference : Türkçolu, B. (2019). "İbrahim Alkan'ın Şiirlerinde Alışılmamış Bağdaştırmalar", International Social Sciences Studies Journal, 5(38): 3460-3470.

ÖZ

İbrahim Alkan, âşıklık geleneğini yurdundan uzakta büyük bir özveri ile sürdürmeye çalışan bir halk ozanıdır. Memleketi Sivas olan Alkan, geçim sıkıntı yüzünden ailesi ile birlikte Almanya'ya göç etmiştir. Şuan hâlâ orada yaşamaktadır. İbrahim Alkan hayatın zorlu mücadelesi içinde sazına sarılmış hem çalmış hem söylemiştir. Ozan yurdundan uzakta da olsa ana diline sahip çıkmış ve şiirlerini arı bir Türkçe ile yazmıştır. Bununla birlikte Türkçe'nin ince nüanslarından faydalanarak anlatımına renk katmak için "alışılmamış bağdaştırmalardan" faydalanmıştır. Alışılmamış bağdaştırmalar anlamsal olarak bütünlük sağlamayan farklı iki kavramın bir araya gelerek yepyeni anlamlar ortaya koyması ile oluşur. Bu çalışmanın hedefi; ana dilinden bu kadar uzakta olan bir halk ozanının dil kullanma beceresine dayalı olan alışılmamış bağdaştırmaları şiirlerinde özenlice kullanabiliyor olmasıdır. Çalışmamızda alışılmamış bağdaştırmaların Alkan'ın şiirlerine nasıl bir katkısı olduğu ve halk şiirinde halkın ortak kullanımı olan sözcük gruplarının anlamsal ve yapısal değişime nasıl uğradığı incelenmiştir. Bu değişime rağmen şiirlerin anlam karmaşası yaşamadığı da gözlemlenmiştir. İbrahim Alkan, ana dilinden bu kadar uzakta olmasına rağmen şiirlerinin çoğuna bir dil becerisi olan "alışılmamış bağdaştırmaları" estetik bir şekilde ve günlük dilde karşılaşılabilecek nitelikte sözcüklerle oluşturarak işlemiştir. Bu sayede Alkan, özgün ve kalıcı bir ozan olduğunu zengin bir dil yetisine sahip olduğunu ortaya koymuştur. İbrahim Alkan, ana yurttan ayrılınca öz kimliğini unutanlara nispeten kimlik karmaşası yaşamamış bununla beraber hem diline hem de âşıklık geleneğine sahip çıkıp geleneği yaşatmaya çalışan fedakâr bir âşık olmuştur.

Anahtar Kelimeler: İbrahim Alkan, Âşık Kemterî, alışılmamış bağdaştırmalar, sözcüksel sapmalar, anlamsal sapma.

ABSTRACT

Ibrahim Alkan is a folk poet trying to carry on the ashik tradition devotedly away from his homeland. He is from Sivas, and he migrated to Germany with his family because of financial difficulties. He still lives there. While taking part in the struggle against all the difficulties of life, Ibrahim Alkan has turned to his instrument, saz, and he has both played and sung. Although he is away from his homeland, the poet has written his poems with a pure version of the Turkish language. Moreover, he has benefited from "unconventional associations" by making use of the subtle nuances of the Turkish language to embellish his narrative. Unconventional associations are formed when two different concepts that do not have a semantic integrity come together and express new meanings. This study aims to understand his effective and regardful use of unconventional associations which shows his linguistic performance despite the fact that he has lived for a long time without speaking his native language. In our study, it was examined how the unusual reconciliations contributed to Alkan's poems and how the word groups, which are the common use of folk in folk poetry, undergo semantic and structural changes. Despite this change, it has been observed that poems do not have a confusion of meaning. Although İbrahim Alkan was so far from his mother tongue, he worked on most of his poems by creating an "unusual reconciliations" which are a language skill in an aesthetical way and with words that are encountered in everyday language. In this way, Alkan revealed that it is an original and permanent bard that possesses a rich language ability

When compared to those who forgot their cultural identity after leaving their homeland, Ibrahim Alkan didn't experience any identity confliction. He has clung on to both his own native language and the ashik tradition, and he became a devoted poet who tries to maintain the ashik tradition.

Key Words: İbrahim Alkan, Ashik Kemterî, unconventional associations, lexical deviations, semantic deviations.

1) İBRAHİM ALKAN (ÂŞIK KEMTERİ) KİMDİR ?

İbrahim Alkan 1945 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinin Karşıçık köyünde doğmuştur. Babasının adı Ali, annesinin adı Gülsüm'dür. Henüz 12 günlükken babasını kaybetmiştir (Turan, 2008: 259).

İlkokulu köyünde okumuş sonrasında annesi ile beraber, Ankara'da yaşayan amcası Esat'ın yanına taşınırlar. İbrahim Alkan Ankara'da yaşadığı sürede pek çok işte çalışır. Ankara'dan sonra da önce köyüne gider sonrada İstanbul'a gelir. Burada dayısı, eniştesi ve teyzesi ile beraber kaldığı zamanlar olmuştur.

İbrahim Alkan'ın İstanbul'da teyzesinin evinde kalması ona aşıklık geleneğinin kapılarına aralamıştır. Çünkü teyzesinin eşi Bulut Dede ona saz, söz, yol, erkan derslerini vermiştir. İstanbul, İbrahim Alkan'ın hayatında dönüm noktası olmuştur ve Daimî ile burada tanışmıştır. Onun dükkanından saz alıp işi gücü bırakmış onun yanında yaşamaya başlamıştır. Burada pek çok usta ile tanışma fırsatı da yakalamıştır. Onları kendine rol model almıştır. Bu süreçte 'Kemterî' mahlasını da almıştır.

İbrahim Alkan askerden döndükten sonra evlilik yoluna girer amcasının kızı Gülseren ile evlenir. Aşklarını Kerem ile Aslı'nın aşkına benzettiği için eşine her zaman "Aslı" diye seslenir. Bu evlilikten Mehtap adında bir kızı ile Ufuk adında bir oğlu olur. Kızı Mehtap bir süre sonra acı bir şekilde vefat eder. Bu sebeple önceleri kocası gibi kendisi de türküler söylen Gülseren Hanım artık türkü söylemeyi bırakır.

İbrahim Alkan geçim sıkıntısı sebebi ile eşi ile beraber iş ve işçi bulma kurumuna yazılır. Önce eşi daha sonrada kendisi Almanya'ya gider. Aşık halen Almanya'nın Berlin şehrinde ailesi ile beraber yaşamaktadır (Turan, 2008: 259 – 262).

Âşık Kemterî Almanya'da yabancı, öz vatanında ise Almancı muamelesi görmüştür. Kendi dilinin varlığını her an yaşatması mümkün olmadığı bir şehirde, hakim öz Türkçesi ile güzel eserler sunmuştur. Sözü ustalıkla kullanıp şiirlerinde işlemiştir. Aşık Kemterî vatanına ve diline aşık bir Türk'tür. Bu sebeptendir ki kendi kültürünü Almanya'da da yaşatmak için elinde geleni yapmış; şöenler, seminerler dernekler ve daha birçok kültürel faaliyetlere zemin hazırlayacak yerlerde bulunmuştur. Almanya'da yaşayan Türkler arasında kültürüne ve diline sahip çıkanların başında gelmiştir.

Halk şiiri günlük ve sade bir dille icra edilir. Aşık Kemterî'nin şiirleri incelendiğinde de bu açıklık görülür. Fakat onun şiirlerinde kelimeler çoğu zaman kendi anlamları dışına da çıkar. Burada anlatılmak istene mecazlı bir söyleyiş değildir sadece. Anlamsal açıdan bir bütünlük sağlamayan kelimelerin Kemterî'nin kaleminde birbiriyle ahenkle dans edercesine bir uyum sağlayarak okuyucusuna sunulmasıdır.

İbrahim Alkan'ın önemli özelliklerinden biri de gurbet diyarında olup ve ana dilinden bu kadar uzak olmasına rağmen şiirlerinde dili ustaca kullanarak kıvrak dil teknikleri ile şiirlerinde kullandığı alışılmamış bağdaştırmalarıdır. Bu çalışmada da Aşık Kemterî'nin şiirlerinde yer alan alışılmamış bağdaştırmaları inceleyeceğiz.

2) DİL VE ŞİİR DİLİ

Dil, yaratılış itibari ile sadece insanlara bahşedilmiş, kendine özgü kuralları ve özellikleri olan, sürekli gelişen ve geliştikçe yenisini üreten, anlaşmayı sağlayan en önemli aktarım aracıdır.

"Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen, zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî müessesedir."
(Ergin, 2011: 3).

Dil, bir milletin kültürel değerlerinin başında gelir. Aynı dili konuşan insanlar millet denen sosyal varlığın temelini teşkil eder. Dil, her gün konuşulmak sureti ile işlenir. Konuşan dış âlemde bulunan bir varlığa

duygu ve düşüncelerini anlatmak için, bildiği kelime ve deyimlere başvurur. Onlar yetişmezse, yeni kelime ve deyimler icat eder ya da bilinen kelimelerin yerlerini değiştirir (Kaplan, 1983: 45,53).

Dil insanoğlunun varlığı ile başlamış ve sonsuza kadar devam edecektir. Dil onu yaratan ve yaşatan bir toplum ile vardır. Bu sebeptendir ki dil yaratıldığı toplumun değerleri doğrultusunda kendini var eder ve yaşatır. “Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir.”(Aksan,1995:55).

Bir dili var etmek ne kadar önemli ise o dili yaşatmak ve yaşadığı sahayı da kendi içinde analiz edip anlamak da o kadar önemlidir. Şiir dili de bu sebeple kendi alanı içinde ele alınıp incelenmelidir. Şiir dili günlük dilden farklıdır. Günlük yaşantıda dil en doğal hali ile kullanılır. Konu şiir olunca her şey başka bir hal alır. “Şiirde duygular en yoğun halde ve bilindiğin dışına çıkılarak kullanılır. Buradaki en önemli amaç ise ahengi sağlamaktır. Dil içinde yeniden bir dilin doğuşudur. Bu durumun açıklaması içinde şiir genel dil kurallarından sapmalar oluşur. Bu da dilin şiirsel işlevini ortaya koyar.” (Toklu, 2003:8).

Şiiri dinlerken veya okurken burada geçen kelimelerin sadece temel anlamları baz alınmamalıdır. Zihinde oluşan yeni tasarımlarla asıl anlatılmak istenen yakalanıp o duygu aranmalıdır.

Bir şiir incelenirken şiiri şiir yapan unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Doğan Aksan’ın bu bağlamda yaptığı çalışmada bir şiiri, şiire dönüştüren unsurlardan birinin de alışılmamış bağdaştırmalar olduğunu görür.

- 1- Sözcüklerin geçen değerleri dışında kalan değerlerden, çağrışım ve uzak çağrışımlardan yararlanma;
- 2- Değişik kavram ve birleştirmeleri, yeni bağdaştırmalar;
- 3- Anlam olayları;
- 4- Uyak (Aksan, 1974: 559).

3) ALIŞILMAMIŞ BAĞDAŞTIRMALAR

Dünya üzerinde hiçbir dil tek bir sözcükle konuşulamaz. Belli bir kavramı anlatmak için pek çok sözcükten yararlanır. Bu sözcüklerin birleşimi ile tamlamalar, deyimler ve cümleler ortaya çıkar. Bu sözcüklerin anlamlı ve akla yatkın bir şekilde bir araya getirilmesi bağdaştırmaları oluşturur. Örneğin “çavdar ekmeği” tamlamasında yadigarınp akla uymayan herhangi bir ifade yoktur. Çünkü çavdar da ekmek de birer yiyecek maddesidir. Bu sebeple bu ifade mantığa uygundur. Bu tarz yalın bağdaştırmaların sayısını artırarak sokak lambası,sınav günü, yalnız adam ve pek çok örneğe yer verilebilir. Aynı durum her dilde deyimler ve kalıp sözlerde de karşımıza çıkar. Örneğin ilk göz ağrısı, yangına körükle gitmek, bindiği dalı kesmek gibi bir bütünlük kurmuş, yeni bir anlam yansıtan, mantık açısından bir uyuşma gösteren bağdaştırmalardır. İşte bunun gibi akla mantığa uygun, dilimize yerleşmiş bu bağdaştırmalar alışılmış bağdaştırmalardır (Aksan, 1999:83).

Şiirde de ise bundan farklı olarak alışılmışın dışına çıkılıp dikkat çekici unsurlar bir araya getirilerek yeni bir yapı oluşturan alışılmamış bağdaştırmalar, anlam belirleyicileri, anlam ayırıcıları arasında uyum bulunmayan birleştirmelerdir (Aksan, 1999: 84).

Alışılmamış bağdaştırmalar, birden fazla sözcükte oluşan, tamlamadan cümle veya sözce boyutuna ulaşabilen ve ölçünlü dilin kurullarından sapan yapılarıdır (Toklu, 2003: 146).

Bağdaştırma, iki sözcüğün anlamsal olarak bir bütünlük oluşturacak şekilde bir araya gelmesi ile oluşur. Alışılmamış bağdaştırma ise anlamsal olarak birbirini tamamlayamayacak nitelikteki iki sözcüğün yeni anlamsal boyut içinde sunulmasıdır. Bu durumu örnekleyecek olursak ‘duvar boyası’ bir alışılmış bağdaştırma örneğidir yani düz bir duvara renk vermek için boyadan yararlanır. Fakat ‘ömrün rengi’ derken renk ve ömür kelimeleri anlamsal açıdan bir bütünlük sağlamaz. Renk somut bir madde iken ömür soyut bir niteliktedir. İşte bu iki sözcüğün bir bütünlük oluşturması alışılmamış bağdaştırmayı sağlar. Çünkü alışılmamış bağdaştırmanın da amacı anlamsal yönden iki farkı sözcüğü bir araya getirip yeni anlam

kapılarını aralayıp derin ifadelere yöneltmektir. İşte “ömrün rengi” derken de anlatılmak istenen insanoğlunun hayatın akışı içerisindeki birbirinden farklı nüanslarının anlatılmak istenmesidir. Görüldüğü üzere alışılmamış bağdaştırmada, iki farklı sözcük sayesinde derinliği olan değişik anlamlar sağlamıştır.

Şiir; şiirsel işlevini yerine getirebilmek için uyaktan, rediften, sözcük yinelemelerinden, aliterasyonlardan ölçünlü dilde bir arada kullanılmayan birden fazla sözcüğün birlikte kullanılması ile oluşan alışılmamış bağdaştırmalardan yararlanır. Alışılmamış bağdaştırmalar özgün olmaları, dilde ilk kez kullanılıyor olmaları ve şairin bireyselliğini vermesi açısından alışılmış bağdaştırmalardan ayrılır ve şiirde kullanılan sapmaların başında gelir. Alışılmamış bağdaştırmalar şiir dilinin var olmasında en önemli etkenlerden biridir. Çünkü estetik bir kaygı ile kaleme alınan şiirlerde asıl amaç farklı olanı ve zihni yoranı ortaya koymaktır. Bu sebeple alışılmamış bağdaştırmalar da gündelik dilde sıkça karşılaşılan seçme ve birleştirme kurallarının dışına çıkılarak oluşturulur (Toklu, 2003: 17-20). Fakat bu kural dışına çıkış anlatımda bütünlüğü bozamaz. Buradaki asıl amaç birbiri ile bağdaşmayan sözcükleri vererek uzun uzadıya anlatılmak istenenleri birkaç sözcük ile sunmaktır.

Alışılmamış bağdaştırmalar genellikle benzetme ya da istiareler (eğretileme) sonucunda ortaya çıkar. Çünkü istiareler birden fazla kelimedenden meydana gelerek bir durumu, olayı ifade edecek olan kelimelerin, bir yönden benzerlik kurarak başka kelimeler ile anlatılmasıdır. Burada önemli olan anlatılmak istenenin, ilk akla gelenle değil; okuyucuyu daha da düşündürcek ifadelerle sunulmasıdır. Bu sebepten ötürüdür ki istiarede yer alan sözcükleri temel anlamları ile değil mecaz anlamları ile değerlendirip asıl anlatılmak istenen bu şekilde bulunmalıdır.

Bu düşünceyi, Walter Porzing’in “Dil Denen Mucize” adlı kitabında geçen ifadeler destekler niteliktedir. Dilde var olan her kelimenin kendi kullanım sahası içinde yerleşmiş belirli anlamları vardır. Bir kelimenin alışılmış anlamı dışında başka bir şekilde kullanılması üslupla alakalıdır. Kelimelerin alışılmış kalıpları dışına çıkıp başka bağlantılar içinde kullanılması çok eski zamanlardan beri dikkat çekerek edebi bir etki sağladığı gözlemlenmiştir. Bir kelimenin var olması gereken yer dışında kullanılmasına eğretileme denmiştir. Eğretileme de kelimeler asıl var olması gereken yerde kullanıldığında kelime asıl var olduğu anlamını da ve farklı bir anlam dünyasından geldiğini de sezdirerek stilistik bir etkiyi oluşturur (Porzing, 1986: 89). Aynı etki ve kullanım şekli şiirde alışılmamış bağdaştırmalar oluşturulurken de görülür.

Aynı şekilde Ünsal Özünlü de “Edebiyatta Dil Kullanımları” adlı kitabında “Anlamsal Sapmalar” başlığı altında ifade ettiği düşünceleri yine eğretileme ile alışılmamış bağdaştırmaların benzerliğini doğrular niteliktedir.” Eğretileme, belleği söz sanatları bölgesine yönelten yazınsal bir belirsizlik gelişidir. Eğretileme, şiirde ana öge olarak bilinir. S.R. Levin’ e göre eğretileme şiirde sapmayı simgeleştirir. Şiirde önümüze serilen bu söz sanatındaki öğelerin neye benzetildiğini ya da hangi nesneden bir sapma olduğunu anladığımız an, bu söz sanatını eğretileme olarak adlandırırız.” (Özünlü, 1997:140).

Bu durumu dışında dikkat edilirse alışılmamış bağdaştırmaların hemen hemen çoğunun, soyut kavramları anlatmak için somut unsurlarla bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu bir somutlaştırma şeklidir. Her dilde karşılaşacağımız bu durum soyut olarak anlatımı güç olan ifadelerin olayların, kavramların somut kavramlar aracılığıyla dile getirilmesidir (Aksan, 1987: 90).

Alışılmamış bağdaştırmaların çoğu incelendiğinde de somutlaştırmanın sıkça kullanıldığı görülür. Anlatımda güçlük çekilen somut kavramlar bu şekilde daha kolay dile getirilir. İbrahim Alkan’ın şiirlerinde de alışılmamış bağdaştırmaların çoğunda somutlama örnekleri sık sık görülür. Bu sayede ozanın anlatım gücünün zenginliği ile okuyucunun zihninde yeni imgeler oluşur.

Alışılmamış bağdaştırmaların varlığına; Türk edebiyatı tarihi içinde bakıldığında, aslında bu tarz bağdaştırmaların Türk şiirinin ilk örneklerinden itibaren rastlandığı görülür. Bunun güzel kanıtlarından birisi de Alp Er Tunga Sagusunda yer alan aşağıdaki dörtlüktür.

Bilge böğü yunçıdı (*Bilge bilgin yoksullaştı*)
Ajun atı yençidi (*Acun atı azgınlaştı*)

Erdem eti tınçıldı (*Erdem eti çürükleşti*)
Yerge tegip sürtülür (*Yere deęip sürtülür*) (Ercilasun,2004: 48)

“Alp Er Tonga Sagusu”nun Kaşgarlı Mahmud tarafından keşfedilen dörtlüklerinden biri olan bu dizelerin üçüncü kısmında “erdem eti” ifadesi bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir. Üçüncü dizede yer alan erdem sözcüğü; et kelimesi ile kullanılarak yenilebilecek bir şeymiş gibi lanse ediliyor. Fakat bu iki farklı kavramı bir arada vererek asıl anlatılmak istenen erdem gibi bir değer yok olmaya başladığını ve yenilecek bir şeyin bir süre sonra bozulup çürümesi gibi erdem duygusunun da değerinin kaybolmaya başlamasıdır.¹

Bu çalışmada asıl üzerinde durulan konu; Âşık Kemterî'nin şiirlerinde yer alan alışılmamış bağdaştırmalardır. Bu doğrultuda da öncelikle halk şiirinin genel yapısına göz atmak yerinde olacaktır. Halk şiiri; dünyanın her ülkesinin yazınında doğal, zorlama ve yapmacılıktan uzak, halkın diliyle yazılmış, toplumun genel duygu durumunu, yaşam biçimini, kültürünü sunan, toplumun ruhunun aynasıdır (Aksan, 99: 16). Bu şiirler sade ve arı bil dille, süsten uzak şekilde var olurlar.

Çalışmaları ile yol gösterici olan Doğan Aksan'ın Halk Şiirimizin Gücü adlı kitabında bu hususta uzun uzadıya durulmuştur. Kendisinin: ‘Gözlemediğimiz kadarıyla, bu şiirin her türü, yazıldıktan sonra üzerinde tekrar tekrar durulan, uyak bulma ve sanat yapma kaygısıyla sözcükleri üzerinde oynanan Divan şiiri ve sonrasındaki pek çok şiirden farklı olarak, şairin içinden doğduğu gibi, içinden geldiği gibi söylenmiştir. Zorlamalardan, içtenlik taşımayan anlatımlardan genel olarak uzak kalmıştır. Bu şiirin güçlü temsilcileri sözü şiire dönüştüren ustalıkları edinmişler, bunları özümseyerek şiiri söylerken ortaya koymuşlardır. ‘ ifadesi halk şiirinin mahiyetini özetler niteliktedir (Aksan, 1999: 19).

4) İBRAHİM ALKAN'IN ŞİİRLERİNDE ALIŞILMAMIŞ BAĞDAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Âşık Kemterî'nin şiirlerinde yer alan “alışılmamış bağdaştırmalar”dan bir kaçının incelemesi yapılacaktır.²

Kul hakkı çalmadan vurgun vurmada
Ömrünü tamamla gönül kırmada
Nefsin çalıları seni sarmada
Aklın turpanıyla biçmeye çalı

Âşık Kemterî'nin “Çalı” şiirinden alınan bu dörtlüğün üçüncü dizesinde “*nefsin çalıları*” belirtili isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırmadır. Çalı; cılız, verimsiz küçük ağaçtır. Nefs ise dinsel bir terim olup insanı doğruluktan uzaklaştıran, dünyevi arzular sebebi ile yaratıcıyı unutturan istekler diye adlandırılan günahlardır. Görüldüğü üzere çalı bir bitki iken nefis soyut nitelikte bir kavramdır. Nefsten oluşan çalıları yeryüzünde rastlanmamıştır yani anlamsal olarak bu ifadeler birbiri ile ilintili değildir. Aşığın birbirinden farklı bu iki kelimeyi bir araya getirerek asıl anlatmak istediği; günahlara gark eden nefis arzularının, insanı bir çalı gibi dikenli sapsarı ile sarıp doğru yoldan uzaklaştırarak bir çıkmaza sürüklemesidir.

Âşığın aynı dörtlüğün dördüncü mısrasında kullandığı “*aklın turpanı*” tamlaması da belirtili isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırmadır. Turpan, bir tarım aletidir. Akıl ise yaratılış itibarı ile sadece insanoğluna verilmiş düşünme ve anlama yetisidir. Bu iki sözcüğün bir araya getirilmesi ile oluşturulan anlamsal derinlikte ise -şiirin genelinden de anlaşılacağı üzere- insanın aklını bir turpan gibi kullanarak gücüyle, kuvvetiyle, emeğiyle kazanç sağlaması anlatılmak istenmiştir. Yani bir turpanın ekinleri bir hamlede kolayca biçmesi gibi insanında aklını kullanarak emeğinin karşılığını bir turpan misali kolayca alabileceği ifade edilmiştir.

Hem orada hem urda vardır adımız
İnsanlığa hizmet bütün çabamız

¹ Alp Er Tunga sagusunda bir dörtlükte geçen ‘erdem eti’ sözcük grubunun ilk alışılmamış bağdaştırma olma düşüncesi Ashhan Dinçer tarafından da Türklük Bilimi Araştırmaları dergisinde; “Âşık Veysel’in Şiirlerinde Alışılmamış Bağdaştırmalar” makalesinde paylaşılmıştır.

² Bu çalışmada kullanılan şiirlerin hepsi “http:kemteri.tr.gg” adresinden alınmıştır.

*Bir lokma bir hırka sabır gıdamız
Ölmeden evvel ölenlerdeniz*

“Erenlerdeniz” adlı şiirinin üçüncü dördlüğünün üçüncü dizesinde görülen “sabır gıdamız” sözcük grubu da tamlayanı düşmüş isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Sabır; bu söz dizisinde bir gıda olarak nitelendiriliyor. Sabır, soyut nitelikte bir kavramdır ve insanın zorluklar karşısında sergilediği metanetli tutumudur. Yani böyle bir şeyin insanın beslenme aracı olması imkân dışıdır. Fakat aşık sabrı insanların zor anlarında yaşayacağı zayıflıklara karşı onu telkin edecek bir güç, bir doyurucu olarak ifade etmeye çalıştığından ‘sabır gıdası’ ifadesi de yerinde kullanılmış bir alışılmamış bağdaştırma.

*Kemterinin göz yaşına
Uğrarsın felk kışına
Belalar yağsın başına
Virane olasın Berlin*

“Bir Kuru Dikene Döndüm” şiirinin dördüncü dördlüğünün ikinci dizesinde geçen “feleke kışı” tamlaması da belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Bilineceği üzere felek diye bir mevsim yoktur. Ya da daha başka bir şekilde analiz edip feleği bir yer ismi olarak düşünürsek ve oranın da kışından bahsederek de yine böyle bir durum imkansız olacaktır. Nihayetinde felek ve mevsimsel bir terim yan yana getirildiğinde meteorolojik bir terimin oluşmayacağını bilinilecek bir durumdur. Felek burada şans, talih anlamında kullanılmıştır. Kış ise soğuğu, ayazı temsil eder. Soğuk da mecazi bir anlamda şanssızlık, mutsuzluk gibi kötü halleri bünyesinde barındırır. Aşık felek ve kış kelimelerini bir araya getirerek şansın ve talihnin kötü durumda olmasını ifade etmiştir. Kargış niteliğinde olan bu şiirde, Berlin’in feleğin kışını yani kötülüğü üzerine almasından dolayı Berlin’e yapılan bir beddua vardır.

*Et kemikten dönen çarkım
Ne bağ benim ne de salkım
Robotlarda yoktur farkım
Çok uğraştım yorgunum dost*

“El Kapısı” şiirinde yer alan “et kemikten dönen çarkım” söz dizisi diğerlerinden farklı olarak sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Çark, bir düzlem içinde dönen bir makinedir. Aşık, bu makineyi canlı bir hal aldırıp et ile kemiğe büründürmüştür. Fakat etten kemikten bir çark nasıl olur? Böyle bir durum imkansızken aşık burada aslında kendini anlatır. Çünkü ömrünü gurbet elde onca zorlukla mücadele edip durmadan çalışarak geçirdiği için artık kendini bir makine olarak görmektedir.

*Benlik kalesini yıkamıyoruz
Kavgadan dövüşten bıkamıyoruz
Bataktan çamurdan çıkamıyoruz
Şu kızıl ırmağın selinde kaldık*

“Elinde Kaldık” şiirinin üçüncü dördlüğünün birinci dizesinde belirtisiz isim tamlaması niteliğinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğine rastlanır. “Benlik kalesi” ile aşık sıra dışı bir söz dizimi oluşturmuştur. Bilindiği üzere kale dışarıdan gelecek olumsuz etkenlere karşı savunma amacı ile inşa edilmiş bir yapıdır. Benlik ise kişinin karakteri ve aynı zamanda kendini üstün görüp kibir edinmesi anlamındadır. Kibir gibi bir soyut kavramın taştan tuğladan biri yapı oluşturmayacağı aşikardır. Burada anlatılmak istenen ise ‘benlik kalesi’ ile insanoğlunun kibir ve egosu ile kendine bir zırh edindiği ve egolarını bir kale içine alıp hayattaki her şeyden soyutlandığını ifade etmek istemiştir.

*Cahil taşı ona değmez
Abdal olup hırka giymez
Zalımlara boyun eğmez*

Çağımızın pir sultanı

“Çağımızın Pir Sultanı” adlı şiirinin üçüncü dördlüğünün birinci dizesinde karşımıza çıkan “cahil taşı” belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Bu şiirde de yine anlamsal aykırılıklarına rağmen cahillik ve taş kelimeleri bir araya getirilmiştir. Öncelikle taş kelimesi denilince ilk akla gelen elbette sert bir maddedir. Ama buradaki anlamı, mecazlı bir şekilde ele alınıp olumsuz bağlamda eleştiri hatta dozu bir nebze daha artırılarak kötü söz ve iftiradır. Cahil insan, ilim irfan sahibi olmayan ve çoğu zaman ne dediğini bilmeyendir. Cahilin taşı derken de cahil bir kişi tarafından atılan sert bir cisim değil kendisi bilmediği halde bilen kişi hakkında kötü konuşan, ona iftira atan anlamında kullanılmıştır. Onun için cahil tarafından söylenen kötü söylemlerin pek de bir önemi olmadığı vurgulanmıştır.

*Kemterî cihana çok geldi gitti
Renkli rüyalar hayaller etti
Güneşte kar gibi eridi gitti
Dikenli bir yuva kurdurdu aklım*

“Kandırdı Aklım” şiirinin dördüncü dördlüğünün dördüncü dizesinde “dikenli bir yuva” sözcük grubu ile sıfat tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma görülür. Dikenler bazı bitkilerin dallarında bulunan, dokunulduğunda can acıtan sivriliklerdir. Yuva ise aile bireylerinin bir arada yaşadığı alandır. Yani böyle bir alanın dikenlerden oluşması mümkün değildir. Aynı zamanda böyle bir yerde bir insanın yaşaması da imkansızdır. Aşık, diken ve yuva kelimelerini bir araya getirerek ilginç bir sözcük grubu oluşturmuştur. Bilindiği üzere diken, vücudumuzdaki herhangi bir bölge ile temas ederse sivri uçları can acıtır ve belki de ufak çaplı da olsa kanamalara neden olur. Şairinde burada yuva ve diken sözcüklerini bir araya getirerek asıl anlatmak istediği bu acının ruhla birleşen manevi bir acı olmasıdır. Bu acı; yuvasında yaşadığı dertler ve sıkıntılardır.

*Ne ölür ne yaşatır bilinmez
Dakika saniye sayanlar bilir
İhanet silahı gözle görülmez
Yüreğinden mermi yiyenler bilir*

“Bilinmez” şiirinin birinci dördlüğünün üçüncü dizesinde görülen “ihamet silahı” sözcük grubu belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Bu dördlükte geçen silah kelimesi ateşli bir saldırı aleti olup yaralanma ya da ölüme neden olabilen bir araçken ihanet ise insanların birbirine karşı göstermeleri gereken sadakati göstermeyip aldatmalarıdır. Elbet de ihanetten yapılan bir silah yoktur. Fakat ihanet de silahtan çıkan bir mermi gibi insanı yaralar, ruhunu öldürür. Bu iki sözcüğün birleştirilmesi ihanet acısının belki de en ilginç açıklayıcılarındandır.

*Yarı yolda kaldı ömür kervanım
Kesildi takatim, yoktur dermanım
Yazan yazmış bana. Kara fermanım
Bu kötü zamanı övem mi neydem?*

“Ne Bilem” şiirinin üçüncü dördlüğünün üçüncü dizesinden alınan “ömrüm duvarı” belirtili isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Aşık, burada ömür kelimesini duvar kelimesi ile bütünleştirmiştir. Duvar burada evlerde ya da benzeri tüm yapılarda olduğu gibi dışa karşı koruma görevinde kullanılmıştır. Duvarın buradaki görevi ise dış etkenlere karşı koruduğu insan ömrüdür. Fakat ömür ölümle sonuçlanırken ömrü koruyacak olan onun duvarları mıdır? Elbette buna verilecek cevap hayırdır. Çünkü ömrün bitişinde önüne duracak hiçbir engel yoktur. Aşığın burada aslında anlatmak istediği ömrüne duvar gibi destek olanların artık yok olduğu ve onların yokluğu ile ömrünün çekilmez hal aldığı anlatılmaktadır.

*Yıllardır beninle çile çekersin
Bilmem dünya bize dar mıdır aslı?*

*Türkülerin bayrağını dikersin
Bundan güzel hizmet var mıdır aslı?*

“*Dar mıdır Aslı*” şiirinin birinci dördürlüğünün üçüncü dizesinde görülen “*türkülerin bayrağı*” da belirtili isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Türkü ile bayrak kelimeleri yan yana getirilmiştir. Fakat türkü bir devlet, bir millet değilken nasıl olsun da bir bayrağı olsun? Elbette burada bu sorgulanmıyor. Burada aşkın anlatmak istediği kendisi gibi halk ozanı olan eşi Aslı'nın; vatan gördükleri, can bildikleri “türkülerin” en güzellerini yazıp en güzellerini söyleyerek onun temsilcisi olmasıdır. Çünkü bayraklar da bir milletin, bir vatanın temsilcisidir.

Aynı zamanda dizenin devamında türkülerin bayrağını dikersin derken de bilindiği üzere Türk tarihinde bir galibiyet elde edildiğinde o bölgeye bir bayrak dikilir ve bayrağı mücadeleyi veren vatan aşığı diker. Belli ki ozanımız da eşini, türkülerin en güzel temsilcisi olarak görmüş ki bu güzel görevi (türkülerin bayrağını dikmek) de ona vermiştir.

*İyi niyet bizi düşürdü dara
Gelecek gözümde oldu kapkara
Sevecen düşünce etmedi para
Bundan böyle kaba kalın olayım*

“*Çeker Engine*” şiirinin üçüncü dördürlüğünün üçüncü dizesinde yer alan “*sevecen düşünce*” sıfat tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Bu iki sözcüğü birlikte görmek yine ilginç bir bütünlüğü ortaya koyar. Çünkü sevecen olmak merhametli, sevmeyi bilen ve de toplumca sevilen insanlar için kullanılır. Peki nasıl olur da bir düşünce sevecen olabilir? Düşünmek yaratıcı tarafından sadece insanoğluna verilmiş özel bir yetenektir. Düşüncede duygular değil akıl ve mantık yer alır. Fakat bir şeyi sevecen diye adlandırmak için onu duygularla analiz edilmesi lazımdır. İşte bu noktadaki tezatlığı aşık muntazam bir şekilde birleştirip ilginç bir ifade ortaya koymuştur. Sonucunda da ‘sevecen düşünce’ bir alışılmamış bağdaştırma örneği ortaya çıkmıştır. Aşkın da burada anlatmak istediği düşüncesini de duyguları ile yönettiği ve bu düşüncelerin sevgiden iyilikten yana olduğudur. Fakat dizenin devamında da bunun pek faydasını da görmediğini ifade eder.

*Kemterî kavrulduk piştik
Cahil davulunda şiştik
Gerçeğin peşine düştük
Turna gibi katar olduk*

“*Çatar Olduk*” şiirinin dördüncü dördürlüğünün ikinci dizesinde karşımıza çıkan “*cahil davulu*” belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma. Cahil bilgisi olmayan iken davul ise bir çalgı aletidir. Bu birbirinden bağımsız iki kavrama bir araya getirmek zengin bir hayal gücünün sonucudur. Tokmak veya değnekle çalınan davulun nasıl olur da cahillikle bağdaşacağı pek de akla yatmamaktadır. Fakat duruma bir de şu noktadan bakılırsa aslında bu alışılmamış durumun içinden güzel anlamlar çıkabilir. Bilinir ki davulun içi boştur ve tokmakla vuruldukça o boşluğun yankılanması duyulur. Aslında cahil olan insanın zihni de boştur ve o da konuşmak istedikçe o boşluğun içinde kendi kendine yankılanır. İşte bu sebeple bu iki ifade bir arada kullanılarak güzel ve ince bir alışılmamış bağdaştırma örneği sunulmuştur.

*Usanmışız erkeninde gecinde
Pişmez ekmek fırınında sacında
Otuz yıl geçirdik çile içinde
Ömür ipliğimiz söküldü gitti*

“*Büküldü Burada*” şiirinin üçüncü dördürlüğünün dördüncü dizesinde yine belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş “*ömür ipliği*” söz dizisi bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir. Aşık bu alışılmamış bağdaştırmasında da yine ömür kelimesine yer vermiştir. Bu sefer ömür kelimesini ip ile bağlanıp öyle

konulmuştur önümüze.

İplik sayesinde biraz da emek vererek işe yarayan pek çok ürün elde edilir fakat iplikten yapılan bu ürünler bazen hasara uğradığında sökülüp eski hallerine kaybedip yıpranabilir. İşte tam da bu noktadan yola çıkılırsa aslında aşkın iplik ile ömür arasında kurmak istediği bağlantıyı kavranabilir. Çünkü ömrün içinde de emeklerle güzel bir şeyler yapılır ama gün gelir bu emekler boşa çıkar. Nihayetinde de ömrün bir iplik gibi sökülerek tükenip eskiyi büyük bir özlem duyulacak şekilde bitebilir.

*Senin ile dert öğüttüm
Sapından tuttum yürüttüm
Küçücükün ben büyüttüm
Kucağında bebek sazım*

“*Bebek Sazım*” şiirinin birinci dördümlüğünün dördüncü dizesinde yer alan “*bebek sazım*” tamlamayı düşmüş isim tamlaması biçiminde oluşmuş alışılmamış bağdaştırma örneğidir. Bilindiği gibi bebeklik evresi canlılar için geçerli olan bir süreçtir. Bu süreçte de her canlı ebeveyni tarafından hayata; en güzel şekilde ve ihtiyaçları karşılanarak hazırlanır. Cansız bir varlık olan bir çalgı aletinin (sazın) bebeklik evresi yaşaması mümkün değildir. Bu iki ifadeyi bir arada görmek şaşırtıcıyken bir o kadar da manidardır. Çünkü şair elindeki sazını bir bebek gibi görür ve onunla beraber dertlerini, hüznlerini, sevinçlerini paylaşır. Aslında onu böylece olgunlaştırır. Paylaştıkça aşık kendi ufkunu açar elindeki sazı belki büyümez ama aşkın yüreği büyür, türküleri büyür, şiirleri büyür.

*Yalanlar çoğaldı gerçekse söndü
Dürüst olanların çırası söndü
Sandık ki kara kış geriye döndü
Üstümüze esip tozan başkaymış*

“*Başka İmiş*” şiirinin ikinci dördümlüğünün ikinci dizesinde görülen “*dürüst olanların çırası*” önüne sıfat alan belirtili isim tamlaması şeklinde oluşmuş ve aşkın şiirleri içinde bu biçimde olan tek alışılmamış bağdaştırma örneğidir.

Bu söz öbeğinde çıra ve dürüstlük kelimeleri birlikte verilerek anlatılmak istenen şudur: Bilindiği gibi çıra yanınca etrafına ışık verir, dürüstlük de çıra gibi doğruluğun ışığını yansıtır. Yani insanların hem akıllarını hem de yüreklerini aydınlatır.

*Kemterî Haydar'dan aldın tapunu
Korkusu selamla ecel topunu
Soracaklar sana soyu sopunu
Sırrını meydana açmak sırrıyla*

“*Sırayla*” şiirinin dördüncü dördümlüğünün ikinci dizesinde yer alan “*ecel topu*” belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşmuş bir alışılmamış bağdaştırmadır. Ecel Allah tarafından yarattıklarına bahsettiği ömür sürecinin sonudur. Top ise birçok spor dalında kullanılan bir nesnedir. Aynı zamanda yüksek seviyede ses çıkmasına neden olan bir silah türüdür. Şimdi bu iki kelimeyi yan yana gördüğümüzde bir topun eceliyle yok olması akla gelmeyeceği aşikardır. Çünkü nesnelere yaratıcı tarafından verilen bir ömür yoktur. Fakat burada asıl anlatılmak istenen bu değil; topun diğer bir türü olan silah çeşidinin çıkardığı sestir. Yani İslam felsefesinde var olan inanışa göre İsrail meleğinin, kıyamet alameti olan sur deneni boruyu üflediğinde çıkacak sese yapılan bir vurgudur. Yani İsrail bu nesneye üfleyecek ve bir top atılıncasına büyük bir ses ile bütün canlıların eceli gelmiş olacaktır.

*Tarihe karıştı tahta kaşıklar
Devrildi çınarlar söndü ışıklar
Bir lokma bir hırka yaşar aşıklar
Telli tellal gerçek ozan başkaymış*

“*Başka İmiş*” şiirinin üçüncü dördümlüğünün dördüncü dizesinde görülen “*telli tellal*” sıfat tamlaması

biçiminde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir. Tellal özellikle Osmanlı zamanında sokaklarda gezerek yüksek bir sesle önemli haberleri halka duyuran kişidir. Telli ise teli olan bütün nesnelere için kullanılır. O halde tellallık yapan bir kişi teli olan bir nesnenin anlamsal açıdan bir bütünlüğü olamaz. Çünkü bir insanoğlunun yaratılış itibari ile bünyesinde bir tel barındırması mümkün değildir. Aşığın bu birbirinden bağımsız iki kelimeyi bir araya getirerek asıl anlatmak istediği ise bağlamanın tellerine vurgu yaparak bağlamasını elini alıp aşıklık kaidelerini bilmeden kendini aşık sanan ve sadece kuru bir gürültüden farksız olan kişilere bir gönderme yapmak istemesidir. Evet aşıklık sadece eline bağlamasını alıp bağlamanın tellerine dokunarak türkü söylemek değildir. Aşıklık geleneği içinde yer almak için o kaideleri bilip ve ona uyararak yüreğinin tellerine de dokunarak türkülerini, şiirlerini söylemektir. Ve aşık “telli tellal” diyerek çakma aşıkları güzel bir şekilde adlandırmış ve aynı zamanda bir taşlama da yapmıştır.

*Sevgi tarlasına nefreti ekme
Gam keder bizim aman sen çekme
Elin villasına gözünü dikme
Tembelin evinde hasır var mıdır*

“Asalak” şiirinin üçüncü dördünlüğünün birinci dizisinde yer alan “*sevgi tarlası*” belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir. Çünkü *sevgi* ve *tarla* kelimeleri anlamsal olarak birbirinden çok farklı nitelikte iki kavramdır. Tarla, tarım yapmak için kullanılan topraktır. *Sevgi* ise herhangi bir şeye karşı hissedilen yakın bir ilgi durumudur. Pekala, bu durumda soyut nitelikte olan bir kavramın (*sevgi*) tarlada ekilmesi mümkün müdür? Bu sorunun cevabı ise muhtemelen hayır olacaktır. Tarla uçsuz bucaksız genişliğinde toprağına elverişli olan her ürünü gerekli bakımı yapıldıktan sonra en güzel şekilde sunar alıcısına. *Sevgi* de aslında böyledir, sınırsızdır ve gerekli özeni gösterildikten sonra büyür ve çoğalır. Şairin bundan ötürü *sevgi*yi bir tarla içinde görmesi güzel bir sunuştur.

4.1. İbrahim Alkan’ın Şiirlerindeki Alışılmamış Bağdaştırmaların Tasnifi

Bu tasnif Aşık Kemterî’nin yaklaşık 250 adet şiirinin incelenmesi sonucu oluşturulmuştur. Aşağıda görüleceği üzere alışılmamış bağdaştırmalar; en çok belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulmuştur.

4.1.1 Belirtisiz İsim Tamlaması şeklinde Oluşan Alışılmamış Bağdaştırmalar

“benlik kalesi”, “cahil taşı”, “sevgi tarlası”, “pislik seli”, “sabır gıdamız”³, “molla sürüsü”, “kamiller kervanı”, “felek kışı”, “gönül suyu”, “gönüller gümanı”, “yalan kalesi”, “bahar seli”, “gönül kışı”, “dostluk kalesi”, “ihamet kalesi”, “kamil postu”, “ömür ağacı”, “İslam maskesi”, “ecel topu”, “sevgi tarlası”, “hoirat bağı”, “cahil davulu”, “bebek sazı”, “kader kapısı”, “tarih çöplüğü”, “ömür ipliği”, “eyvah çilesi”.

4.1.2.Sıfat Tamlaması şeklinde Oluşan Alışılmamış Bağdaştırmalar

“kısır bir döngü”, “etten kemikten dönen çark”, “kara göç”, “umman gurbet”, “dikenli yuva”, “sevecen düşünce”, “çakır diken”, “yaşlı dünya”, “kuru ceset”, “telli tellal”, “ham hayal”, “ürkek saz”, “kurnaz politika”, “yanık öz”, “çataldan yürek”, “alaca karaca boz”, “toprak özlü”, “lekeli gün”.

4.1.3. Belirtili İsim Tamlaması şeklinde Oluşan Alışılmamış Bağdaştırmalar

“Veysel’in teli”, “feleğin kışı”, “aklın terazisi”, “ömrün duvarı”, “yabanın ekmeği”, “türkülerin bayrağı”, “ömrün dumanı”, “can bacam”⁴, “devletin çarkı”, “nefsin çalıları”, “aklın tırpanı”, “medyanın maymunu”, “feleğin kışı”, “gönlümün yüksek kalesi”⁵, “dürüst olanların çırası”⁶

³ “sabır gıdamız” aynı zamanda tamlamayı düşmüş bir isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir.

⁴ “can bacam” aynı zamanda tamlamayı düşmüş isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir.

⁵ “gönlümün yüksek kalesi” tamlamayı ve tamlananı arasına sıfat girmiş belirtili isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir.

⁶ “dürüst olanların çırası” önüne sıfat almış belirtili isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir alışılmamış bağdaştırma örneğidir.

5. SONUÇ

Makalede yer alan örneklerden de anlaşılacağı üzere İbrahim Alkan'ın şiirlerinde çok sayıda dikkat çekici alışılmamış bağdaştırma örnekleri bulunmaktadır. Bu kullanımdaki yeteneği dikkatlice ele alındığında görülecek ki ana dilinden bu kadar uzakta olmasına rağmen bir dil becerisi olan “alışılmamış bağdaştırmaları” estetik bir şekilde şiirine işlemiştir. Bu beceriyi sergilerken de dilin sadeliğinden vazgeçmemiş ve her anında Türkçe ile iç içeymiş gibi arı bir dille bu uygulamayı gerçekleştirmiştir. İbrahim Alkan'ın şiirlerinde yer alan alışılmamış bağdaştırmaların çoğu soyut kavramların yardımı ile somut kavramlar anlatılmaya çalışılmıştır. Yani soyutlama nitelikli alışılmamış bağdaştırmalara sayısı oldukça çoktur. Bununla beraber son kısımda yer alan alışılmamış bağdaştırmaların biçimsel özelliği açısından yapılan analizde görüldüğü üzere alışılmamış bağdaştırmaların çoğunun belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluştuğu görülür. Diğerleri ise belirtili isim tamlaması şeklinde ve sıfat tamlaması sıralaması şeklinde oluşmuş alışılmamış bağdaştırmalardır.

Şiiri heyecan uyandıracak bir hale getirmenin yollarından biri de kelimeleri anlamsal derinliklerinin dışına çıkılarak kullanmayı başarabilmektir. Bunu sağlayan yöntemlerden biri olan alışılmamış bağdaştırmalar; İbrahim Alkan'ın kaleminde ustaca sergilenmiştir. Alkan günlük dilde kullanılan sözcüklerle (ağır ve ağıdalı ifadelere yer vermeden) alışılmamış bağdaştırma oluşturmadaki yeteneğini ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

AKSAN, Doğan, (1974), “**Dilbilim Açısından Şiir**” Türk Dili Dergisi, Ankara, s.558-573.

AKSAN, Doğan, (1987), **Türkçenin Gücü**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

AKSAN, Doğan, (1995), **Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

AKSAN, Doğan, (1999), **Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi**, Engin Yayınevi, Ankara.

AKSAN, Doğan, (1999), **Halk Şiirimizin Gücü: Türk Halk Şiirinin Doruklarında Bir Şiir Dili İncelemesi**, Bilgi Yayınevi, Ankara.

DİNÇER, A. (2004). “**Âşık Veysel'in Şiirlerinde Alışılmamış Bağdaştırmalar.**” Türklük Bilimi Araştırmaları, 15(15): 231-242.

ERCİLASUN, A. Bican, (2004), **Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara.

ERGİN, Muharrem, (2011), **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Basım/ Yayımlar/ Tanıtım, İstanbul.

ÖZÜNLÜ, Ünsal (1997) **Edebiyatta Dil Kullanımları**, Doruk Yayıncılık, Ankara.

KAPLAN, Mehmet (1982) **Kültür ve Dil**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

PORZIG, Walter, (2018), **Dil Denen Mucize**, (Çeviren: Vural Ülkü), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

TOKLU, M. Osman, (2003), **Şiir Dili ve Çevirisi**, Akçağ Yayınları, Ankara.

TOKLU, M. Osman, “**Alışılmamış Bağdaştırmaların Anlam Yapısı**” II. Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri, Çukurova Üniversitesi Yayınevi, Adana, 2003, s. 144-153.

TURAN Fatma Ahsen (2008), İbrahim Alkan (Âşık Kemteri), **Sazın Sözü Sultanları, Yaşayan Halk Şairleri**, Editörler: F. Ahsen Turan UYSAL Başak Uysal, Zemzem Keleşabdioğlu, Emrah Gökçe Gazi Kitabevi, Ankara.

<http://kemteri.tr.gg>